

Rannáin Tíre Éire

Nuashonrú an Lámhleabhair CLR II

Seirbhís tacaíochta do thionscadail athchóirithe faoi stiúir shaoránaigh -
ENER/2023/OP/0036

ARD-STIÚRTHÓIREACHT AN FHUINNIMH

Stiúrlann B – Aistriú Cothrom, Tomhaltóirí, Éifeachtúlacht Fuinnimh agus Aonad
Nuálaíochta B1 -Tomhaltóirí, Tionscnaimh Áitiúla, Aistriú Cothrom

Curtha isteach ag: Ricardo

I gcomhar le: Eworx, Goparity, Steinbeis, Th!nk E, Th!nk Europe, VITO

Dáta: 26/03/2026

Clár Ábhair

Clár Ábhair	2
Réamhrá	3
Réamhaisnéis Reatha	4
Forléargas ar Stoc Foirgníochta	4
Éifeachtúlacht fuinnimh an Stoc Reatha	4
Stádas Athchóirithe an Chnuasach Foirgneamh	5
Stádas na bPobal Fuinnimh Saoránach agus na bPobal Fuinnimh In-athnuaite	5
Pobail Fuinnimh i bPoblacht na hÉireann	7
Forléargas ar Dhul Chun Cinn na hÉireann agus ar an Treocht Reatha	7
Dúshlán agus Deiseanna do Phobail Fuinnimh in Éirinn	9
Dúshlán agus Bearnaí	9
Deiseanna agus Fachtóirí Cumarsacha	9
Gníomhaíochtaí Breise.....	10
Reachtaíocht ábhartha in Éirinn	11
Reachtaíocht a bhaineann le hathchóiriú	11
Tacaíocht na saoránach, obair dheonach phoiblí & rannpháirtíocht comharsanachta agus scéimeanna tacaíochta ábhartha	14
Cohairlí maoinithe agus scéimeanna in Éirinn	16
Uirlisí Úsáideacha	19

Réamhrá

This document has been produced using an automatic machine translation system into Irish Gaelic. It has not been reviewed or verified by a professional translator. As a result, the text may contain inaccuracies, omissions, or misinterpretations. For any official, legal, or critical use, readers should consult a qualified translator or refer to the original source language.

Tá dúshlán suntasach athchóirithe foirgneamh roimh Éirinn mar chuid dá gealltanais aeráide agus fuinnimh. Leis an Acht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú) 2021, bunaíodh sprioc cheangailteach ó thaobh dlí de laghdú 51% ar astaíochtaí gás ceaptha teasa faoi 2030 (ó leibhéal 2018) agus astaíochtaí glan-nialasacha faoi 2050.¹ Tagann thart ar 40% de CO₂ a bhaineann le fuinneamh na hÉireann ó fhoirgnimh, rud a léiríonn an tábhacht a bhaineann le hathchóiriú tithe agus saoráidí pobail.² Faoi a Phlean Náisiúnta Fuinnimh & Aeráide (NECP) 2021–2030, leag Éire amach spriocanna uailmhianacha chun feabhas a chur ar éifeachtúlacht fuinnimh: 500,000 teach (thart ar an tréimh cuid den stoc tithíochta) a uasghrádú go Rátáil Fuinnimh Foirgnimh (BER) íosta de B2 agus 400,000 caidéal teasa a shuiteáil faoi 2030.³ Tá na spriocanna seo comhtháite i bPlean Gníomh Aeráide na hÉireann agus i Straitéis Athchóirithe Fadtéarmach na hÉireann.

Faoi dheireadh 2024, measadh go raibh 55,893 teach athchóirithe cheana féin go Rátáil Fuinnimh Foirgnimh (RFF) B2 nó níos fearr, ach chun sprioc 2030 a bhaint amach, beidh gá le méadú go dtí thart ar 63,000 doimhne-athchóiriú in aghaidh na bliana ó 2026. Tá an earnáil leictreachais ag athrú freisin, áit ar ghin foinsí in-athnuaite (gaoth go príomha) thart ar 42% d'leictreachas na hÉireann in 2022, agus tá sé mar aidhm ag an rialtas 80% de leictreachas in-athnuaite a bhaint amach faoi 2030.⁴ Tacaíonn nuashonrú NECP na hÉireann (2023) le gníomhú na saoránach agus na bpobal: iarrtar ann líon na bPobal Inbhuanaithe Fuinnimh a mhéadú go 1,500 faoi 2030 (ó thart ar 900 in 2023) agus 10% ar a laghad d'úinéireacht phobail ar chumhacht in-athnuaite a bhaint amach faoi 2030.⁵ Léiríonn na spriocanna seo fíis polasaí a fheiceann pobail athchóirithe agus fuinnimh faoi stiúir na saoránach mar chuid lárnach de straitéis aeráide na hÉireann, ag baint amach astaíochtaí níos ísle, billí fuinnimh níos ísle, agus poist ghlasa áitiúla.

---

¹ Ireland's Energy Targets | SEAI – [Link](#)

² Halfway to 2030: What the new government means for retrofitting – Energy Ireland – [Link](#)

³ National Retrofit Plan – [Link](#)

⁴ Ireland's Energy Targets | SEAI – [Link](#)

⁵ Ireland - REScoop – [Link](#)

Radharc ón aer ar thithe cónaithe agus ar árasáin i gcathair Bhéal Feirste, Éire

Réamhaisnéis Reatha

Forléargas ar Stoc Foirgníochta

Is dídíneach den chuid is mó stoc foirgníochta na hÉireann, le thart ar 2.17 milliún dídíneach cónaithe cláraithe in 2024. Is aonaid aon-teaghlaigh íseal-ardáin iad na foirgnimh chónaithe seo, a chuimsíonn 30.7% de thithe scoite, 24.7% de thithe leathscóite agus 28.5% de thithe sraithe. Is ionann aonaid ilteaghlaigh (árasáin i mblocanna le níos mó ná 5 áit chónaithe) agus thart ar 10.7% den stoc foirgneamh cónaithe.⁶ De réir shonraí Eurostat 2024, tuairiscíodh go raibh an ráta úinéireachta tí sa tír ag 69.4% agus go raibh an 30.6% eile ag fáil a spás maireachtála ar cíós.⁷ Léiríonn sonraí ó Shuirbhéireacht daonáirimh 2022 go bhfuil dlús suntasach curtha le soláthar tithíochta, agus an méid tithí cónaithe a tógadh le linn 2016-2022 beagnach faoi dhó an méid a tógadh sa tréimhse 2011-2015. Léiríonn an phróifíl aoise freisin aistriú i dtreo tithíochta níos dlúithe, mar gur tháinig méadú ar líon na n-árasán ó 3% de na tithí in 1971 go 1980 go dtí breis agus 20% idir 2001 agus 2010, agus 15% de na tithe tógtha ó 2016 i leith.⁸

Éifeachtúlacht fuinnimh an Stoc Reatha

Léiríonn stoc foirgneamh reatha na tíre feidhmíocht fuinnimh mhíchothrom, agus níor bhronnadh rátáil A ach ar 15% de na hárais ó 2009 i leith. Léiríonn sonraí BER ón CSO go bhfuil rátáil B ag 16% de na hárais iniúchta seo agus is ag rátáil C (33%) atá an sciar is mó díobh. Is mór an chodarsnacht é seo le tithe níos nuaí, a tógadh idir 2020 agus 2024, agus baineann 99% díobh amach rátáil A2 ar an meán. Aithníodh freisin gurb í an leictreachas an príomhbhreosla téimh spáis i 92% de na spásanna cónaithe níos nuaí, i gcomparáid le 24% ar fud na gcónaithe ar fad.⁹ Léiríonn mapáil BER de chuid SEAI patrún geografach freisin, le tithe le rátálacha níos ísle le

⁶ Geodirectrory Residential Buildings Report – [Link](#)

⁷ Housing in Europe – 2024 edition - Interactive publications - Eurostat – [Link](#)

⁸ Occupied Dwellings Census of Population 2022 Profile 2 - Housing in Ireland - Central Statistics Office – [Link](#)

⁹ F2020 - Housing Stock - Dataset - data.gov.ie – [Link](#)

feiceáil níos minice i gceantair thuaithe agus i gcomharsanachtaí uirbeacha níos sine, áite a mbíonn costais fuinnimh agus an t-éileamh ar athchóiriú claonadh a bheith ard.¹⁰ Is príomhábhar inní é bochtaineacht fuinnimh in Éirinn freisin, agus tuairiscíonn táscairí SILC an SCO nach bhfuil 4.9% den daonra in ann a dtithe a choinneáil te go leordhóthanach. Cé gur laghdú suntasach é seo ar an ráta de 7.2% in 2023¹¹, léiríonn sé fós dúshláin inacmhainneachta agus éifeachtúlachta. Mar fhreagra air seo, tá an [Plean Gníomhaíochta um Fhóirdheontas Fuinnimh \(2022\)](#) seolta ag an rialtas náisiúnta, a chomhcheanglaíonn tacaíocht ioncaim gearrthéarmach le nuashonruithe éifeachtúlachta fuinnimh scálaithe.

Stádas Athchóirithe an Chnuasach Foirgneamh

Cé go bhfuil méadú tagtha ar an ngníomhaíocht athchóirithe in Éirinn le cúpla bliain anuas, níl an dul chun cinn sách tapa chun na spriocanna aeráide náisiúnta a bhaint amach. Déantar níos lú ná 0.1% de thithe na hÉireann a athchóiriú gach bliain, rud a chiallaíonn go bhfuil gá le hathchóiriú ar mhórscaála. De réir thuarascálacha 2024, tá níos mó ná 1.26 milliún deimhniú Rátáil Fuinnimh Foirgneamh (RFF) eisithe sa tír, a chlúdaíonn 66% de na tithe go léir atá faoi áit, agus an tÉigrisc Foirgníochta (IBSO) ag soláthar faisnéise ar threochtaí athchóirithe i stoc foirgníochta na tíre. Cé gur tháinig laghdú ar an ngníomhaíocht athchóirithe le linn phaindéim COVID, tháinig athbhorradh láidir uirthi, agus mar sin féin, meastar go mbeidh an tír fós chun a spriocanna 2030 a sháru. É sin ráite, léiríonn treochtaí reatha go bhfuil an tír ag druidim lena sprioc de 500,000 athchóiriú B2 (meastar go mbainfear amach é faoi 2032), rud a thugann le fios nach mbeidh ach moill mheasartha ann.¹²

Tá an infheistíocht bhliantúil ag méadú, le thart ar 616 milliún euro curtha ar fáil in 2024, cé go bhfuil an soláthar fós beagáinín neamhchothrom. Tá an t-éileamh níos fearr i réigiúin a bhfuil acmhainn airgeadais níos airde acu, agus ag an am céanna, tá dúshláin roimh árais chónaithe thuaithe, teaghligh ar ioncam íseal agus an earnáil phríobháideach sa mhéid seo. Meastar go bhfuil 260,000 de réadmhaoine ar cíos fós faoi rátáil BER B2.¹³

Cé go bhfuil dúshláin ann fós, tá an treo ina bhfuil cúrsaí ag dul sách dearfach. Leis na tionscnaimh agus an taighde is déanaí óna rialtas, aibhsítear bealaí indéanta chun feidhmíocht fuinnimh a fheabhsú agus chun athchóiriú foirgneamh a spreagadh.

Stádas na bPobal Fuinnimh Saoránach agus na bPobal Fuinnimh In-athnuaite

Tá aitheantas foirmiúil tugtha i bPoblacht na hÉireann do Phobail Fuinnimh na Saoránach agus do Phobail Fuinnimh In-athnuaite tríd an bPacáiste Fuinnimh Ghlain, cé go bhfuil an cur i bhfeidhm praiticiúil fós ina luathchéim. Níl líon mór de "RECanna" ná de "CECanna" atá cláraithe go foirmiúil i bhfeidhm in Éirinn go fóill, toisc go bhfuil an creat margaidh mionsonraithe (le haghaidh gníomhaíochtaí cosúil le comhroinnt fuinnimh nó féinchaitheamh comhchoiteann) fós á fhorbairt faoi . Mar sin féin, tá an bhunobair déanta. Léiríonn Léarscáil Bhealach Phacáiste Fuinnimh Ghlainne an CRU go gcuirfear na forálacha atá fágtha (cosúil le comhroinnt fuinnimh

---

¹⁰ NESC Housing_master – [Link](#)

¹¹ Census 2022 shows falling home ownership rates – CSO - TGS Ireland – [Link](#)

¹² Is Ireland on track to meet its retrofit targets? – Energy Ireland – [Link](#)

¹³ New ESRI research explores investment requirements for energy efficiency upgrades in the private rental sector – [Link](#)

laistigh de phobail a chumasú) i bhfeidhm sna blianta amach romhainn.¹⁴ I ndáiríre, tá na scórtha comharchumann fuinnimh áitiúla agus tionscnamh pobail gníomhach (go leor acu ag teacht le sainmhínte an AE) – e.g. Feirm Ghaoithe Thiobraid Árann i gCo. Thiobraid Árann (an chéad tionscadal gaoithe faoi úinéireacht an phobail in Éirinn), agus comharchumainn nua gréine a fhaigheann tacaíocht trí Scéim Tacaíochta Fuinnimh In-athnuaite na hÉireann (RESS) (*Féach an chuid 'Forléargas ar Dhul Chun Cinn na hÉireann agus ar Threochtaí Reatha' le haghaidh tuilleadh eolais faoi RESS*). Táthar ag súil go n-aistreofar iad seo ina bpobail fuinnimh atá aitheanta go hoifigiúil faoin dlí.

Is é an cur chuige atá ag an Éire go gcomhtháthófar coincheap na pobail i struchtúir atá ann cheana: mar shampla, cinntíonn sé go bhfuil tionscadail pobail RESS cláraithe mar SECanna (*coincheap a phléitear sa rannán 'Forléargas ar Dhul Chun Cinn na hÉireann agus ar Threochtaí Reatha'*) go bhfuil siad ailínithe le córas tacaíochta Údarás Fuinnimh Inbhuanaithe na hÉireann (SEAI). Amach anseo, de réir mar a thagann níos mó tionscadal in-athnuaite pobail ar líne agus de réir mar a fhásann an mhionghiniúint (tá na mílte teach ag suiteáil PV gréine faoi dheontais agus is féidir leo anois íocaíochtaí a fháil as barraíocht cumhachta tríd an Ghealltanús Glan-Easpórtála a tugadh isteach in 2021), táthar ag súil go dtiocfaidh méadú ar rannpháirtíocht fuinnimh na saoránach.

---

¹⁴ Proximity Requirements for Renewable Energy – [Link](#)

Pobail Fuinnimh i bPoblacht na hÉireann

Forléargas ar Dhul Chun Cinn na hÉireann agus ar an Treocht Reatha

Tá sainmhínte an Phacáiste Fuinnimh Ghlain de chuid an AE ar Phobail Fuinnimh In-athnuaite (PFIanna) agus ar Phobail Fuinnimh na Saoránach (PFSanna) corpraithe ag Éirinn ina dlí náisiúnta. In 2022, rinneadh tras-scríobh ar Airteagal 22 de Threoir an AE maidir le Fuinneamh In-athnuaite (RED II) trí *Rialacháin an Aontais Eorpaigh (Fuinneamh In-athnuaite) 2022* (I.R. Uimh. 76 de 2022), a d'údaraigh don Choimisiún um Rialáil Fóntas (CRU) creat cumasúcháin a bhunú do RECanna.¹⁵ Sainmhíníonn na rialacháin seo Teidlíochtaí In-athnuaite Fuinnimh (RECanna) agus tugtar údarás don CRU rialacha a leagan síos – mar shampla, chun a chinneadh cad is brí le 'garas' (i.e. naisc gheografacha áitiúla) do thionscadail RECanna. Ar an gcaoi chéanna, rinneadh Treoir AE 2019/944 maidir leis an margadh inmheánach leictreachais (a shainmhíníonn CECanna) a thrasú trí ionstraimí reachtúla in 2022, rud a leagann coincheap an Phobail Fuinnimh do Shaoránaigh (CEC) síos go foirmiúil i ndlí na hÉireann (e.g. rannpháirtíocht oscailte agus deonach a chinntiú, agus comhaltaí ag coinneáil a gceart mar thomhaltóirí). Tá sé tabhaithe faoi deara ag an CRU, faoin gcur chuige a ghlacann an tír, gur fochumasc de CECanna iad RECanna go bunúsach, a aithnítear go príomha de bharr an fócais ar fhuinneamh in-athnuaite agus an ghné logachta, ach ní gá do CECanna (catagóir níos leithne) a bheith faoi cheangal geografach ar an gcaoi chéanna. Is fiú a thabhairt faoi deara, cé go bhfuil Treoracha an AE aistrithe isteach i ndlí náisiúnta na tíre, go bhfuil a chur i bhfeidhm de réir an fós ina phróiseas leanúnach (*féach 'stádas reatha' le haghaidh tuilleadh eolais faoin bhforbairt leanúnach*).

Sular tugadh na sainmhínte seo atá tiomáinte ag an AE isteach, bhí coincheap na bPobal Inbhuanaithe Fuinnimh (SECanna) curtha i láthair ag an SEAI in Éirinn cheana féin. Is tionscnamh líonra pobail é SEC (ní heintiteas dlíthiúil de réir réamhshocráithe) ina gcomhoibríonn grúpaí áitiúla go deonach ar thionscadail fuinnimh (fuinneamh in-athnuaite, éifeachtúlacht, oideachas). Tá an coincheap seo níos leithne agus níos neamhfhoirmiúla ná REC/CEC: is féidir le SECanna meascán ar bith de ghníomhaíochtaí a shaothrú agus is minic a fhaigheann siad tacaíocht ó dheontais agus ó mheantóirí, gan ceanglais dhiana struchtúir dhlíthiúil. Tá sé saor in aisce do ghrúpa pobail ar bith a bheith páirteach i líonra na SECanna agus tá sé oscailte dóibh. Faigheann baill tacaíocht struchtúrtha faoi mhúnla 'Foghlaim-Pleanáil-Déan' an SEAI: sanntar meantóir réigiúnach do gach pobal (comhairleoir a sholáthraíonn treoir agus a nascann iad le hacmhainní) agus is féidir leo rochtain a fháil ar mhaoiniú idir €10,000 agus €25,000 chun Máistirphlean Fuinnimh a fhorbairt dá n-áit ar fad.¹⁶

Le tras-chur an Phacáiste Fuinnimh Ghlain, tá an tír ag ailíniú a dlíthe le critéir an AE (e.g. rialachas 'comhalta amháin-vóta amháin', tús áite do thairbhe shóisialta agus chomhshaoil ar bhrabús, srl.), agus í ag baint leasa as an líonra SEC atá ann cheana. Mar shampla, faoi RESS na hÉireann, caithfidh 51% ar a laghad de thionscadal ar bith a bhíonn ag tairiscint ar mhaoiniú sa chatagóir phobail a bheith faoi úinéireacht REC atá cláraithe mar Phobal Fuinnimh Inbhuanaithe de chuid SEAI. Chuir an chéad cheant RESS in 2020 cuibhreann den acmhainn in áirithe do thionscadail in-athnuaite " faoi stiúir an phobail" (a raibh 51% de sheilbh an phobail ag teastáil ar dtús). Tar éis an chéad bhabhta, neartaíodh an riachtanas seo go 100% úinéireacht pobail don chatagóir

---

¹⁵ Proximity Requirements for Renewable Energy – [Link](#)

¹⁶ Join a Sustainable Energy Community Network – [Link](#)

pobail, chun a chinntiú go bhfuil tionscadail fíor-stiúrtha ag an bpobal agus chun mí-úsáid na catagóire iomaíochta níos ísle a chosc. Faoi RESS 1 agus 2, fuair roinnt tionscadal gréine agus gaoithe pobail tacaíocht, agus bhain siad tairbhe as rialacha maolaithe (e.g. an cumas iarratas a dhéanamh ar naisc eangaí sula bhfaightear cead pleanála iomlán).

Chun an Pacáiste Fuinnimh Ghlain a chur i bhfeidhm a thuilleadh, tá an CRU ag forbairt sonraí rialála. In 2023, rinne an CRU comhairliúchán ar rialacha do chritéir chónagaraíochta REC, ag moladh gur cheart go bhfanfadh smacht éifeachtach ar thionscadal in-athnuaite laistigh de limistéar an phobail áitiúil, agus go léireodh an struchtúr ballraíochta rannpháirtithe áitiúla i gcomparáid le rannpháirtithe neamh-áitiúla. Tá clárann de phobail fuinnimh beartaithe freisin ag an rialtóir chun trédhearcacht agus muinín a mhéadú. Mar achoimre, amhail ón mbliain 2025, aithníonn creat dlíthiúil na hÉireann pobail fuinnimh i gcomhréir le dlí an AE, ach tá go leor gnéithe praiticiúla (rochtain ar an margadh, taraifí eangaí, socruithe comhroinnte) fós á bhforbairt. Baineann forálacha sonracha le Pobail Fuinnimh In-athnuaite maidir le tacaíocht d'fhuinneamh in-athnuaite agus nascadh leis an eangach (e.g. próiseas tairisceana eangaí tiomnaithe do thionscadail phobail, féach thíos), agus measann an CRU gur cineál speisialta pobail shaoránach iad Pobail Fuinnimh In-athnuaite a dhíríonn ar fhuinneamh in-athnuaite. Idir an dá linn, cumasaítear Pobail Eorpacha Fuinnimh, ar féidir leo rannpháirtíocht a dhéanamh i seirbhísí fuinnimh níos leithne seachas giniúint, faoi rialacháin mhargaidh an leictreachais, agus an tionchas ann go n-oibreoidh siad faoi rialacha ginearálta an mhargaidh ach le rannpháirtíocht éascaithe.

Athrú rialála lárnach in Éirinn is ea an chaoi a bhfaigheann tionscadail phobail naisc ghréasáin. De ghnáth, próiseálann an Oibrítheoir an Chórais Dáileachais (OCD) tairiscintí nasctha gréasáin i mbaisceanna tréimhsiúla a d'fhéadfadh míbhuntáiste a thabhairt do rannpháirtithe níos lú. Chun an bac seo a laghdú, thug Éirinn isteach próiseas nasctha "neamh-bhaisce" a chuirtear in áirithe do thionscadail phobail, ar a laghad 15 as gach de 30 sliotán nasctha. Is féidir le tionscadail phobail iarratas a dhéanamh ar nasc leis an eangach gan cead pleanála a bheith faighte acu (rud a theastaíonn de ghnáth), cé go gcaithfidh siad é a fháil sula n-eisítear an tairiscint nasctha deiridh. Má fhaigheann pobal amach go mbeadh costais uasghrádaithe an ghreillí róchostasach, is féidir leo tarraingt siar agus an chuid is mó dá táille iarratais a fháil ar ais (aisíocaíocht 75%) – cosaint é seo chun pobail a spreagadh chun tionscadail a thriail gan riosca ard airgeadais.¹⁷ Is iad na bearta seo, mar aon le táillí áirithe agus bannaí tairisceana a tharscaoileadh do thionscadail phobail in RESS, croílár chreat cumasúcháin na hÉireann go dtí seo.

---

¹⁷ Ireland - REScoop – [Link](#)

Dúshláin agus Deiseanna do Phobail Fuinnimh in Éirinn

Dúshláin agus Bearnaí

Dúshláin na Nasc Gríde

Cuirtear bac ar RECanna in Éirinn de bharr na gcostas ard a bhaineann le nascanna gríde a chinntiú. Fágann an bacainn seo go bhfuil sé deacair tionscadail faoi stiúir an phobail a sheachadadh ó thaobh airgeadais de. Maolaíonn na moilleanna a bhíonn ann maidir le hamlínte na nasc forbairt tionscadail freisin agus laghdaíonn siad an cinnteacht i measc na bpobal. Is í an phríomhfhadhb anseo ná easpa polasaí nasctha hibridigh, a cheadódh, dá mbeadh sé ann, do thionscadail iolracha ó eintitis éagsúla teacht le chéile agus nascadh ag an bpointe gríde céanna.¹⁸

Dúshláin rialála

¹⁹Eascraíonn na dúshláin rialála a chuireann bac ar fhás na n-RECanna in Éirinn as a nádúr sriantach agus doiléir. Is dúshlán é seo do phobail agus iad ag dul i ngleic le forbairt tionscadal, ag fáil na gceaduithe riachtanacha, agus ar an iomlán, cuireann sé bac orthu páirt a ghlacadh go héifeachtach sa mhargadh fuinnimh. Laghdaíonn coscairí rialála den sórt sin an tsolúbthacht agus cuireann siad moill ar an luas ar féidir tionscnaimh in-athnuaite faoi úinéireacht saoránach a bhunú agus a mhéadú.

Bearnaí i gComhordú Beartais

Tá gá le creataí níos soiléire agus níos tacúla do thionscnaimh phobail. Bíonn sé níos deacra do phobail dul chun cinn a dhéanamh ó leibhéal an spéis go dtí an cur i bhfeidhm nuair a bhíonn easpa comhsheasmhachta sna polasaithe.²⁰

Easpa Saineolais Theicniúil

Níl a ndóthain eolais intí ar fáil faoi theicneolaíochtaí in-athnuaite, rud a chothaíonn easpa slándála agus muiníne i measc na saoránach, agus a choisceann rannpháirtíocht.²¹

Deiseanna agus Fachtóirí Cumarsacha

Aitheantas Dlíthiúil

Mar a luadh sna ranna roimhe seo (*féach 'Forléargas ar Dhul Chun Cinn na hÉireann agus ar Threochtaí Reatha'*), tá aitheantas oifigiúil tugtha do RECanna agus do CECanna agus tá siad corpraithe i ndlí náisiúnta na tíre.

Deiseanna Maoinithe & Meicníochtaí Tacaíochta

Faigheann pobail fuinnimh na hÉireann cúnaimh airgeadais ó scéimeanna maoinithe ar leibhéal an AE agus ó dheontais agus meicníochtaí náisiúnta araon. Tá ról ríthábhachtach ag tionscnaimh ar nós Horizon Europe²² agus an [Ciste Forbartha Réigiúnaí Eorpach](#) (ERDF) i soláthar an tacaíochta airgeadais is gá do phobail fuinnimh chun iad féin a bhunú agus a chothabháil. Ar an leibhéal náisiúnta, tacaíocht deontais a sholáthraíonn an RESS trí **Chreat Deontais Chumasaíochta SEAI**. Mar chomhlánú air seo, cabhraíonn trealamh oibre ar nós an **Trealaimh Phleanáil Gnó agus Chóras Soláthair** le saoránaigh agus le pobail dul i ngleic le tríd an gCreat

---

¹⁸ Good practice guide for local renewable energy communities in Ireland – [Link](#)

¹⁹ Good practice guide for local renewable energy communities in Ireland – [Link](#)

²⁰ Energy Communities in Ireland: Progress, Challenges and Potential – [Link](#)

²¹ Energy Communities – [Link](#)

²² Horizon Europe – Who should apply - European Research Executive Agency – [Link](#)

Deontais Chumasaíochta trí mhíniú a thabhairt ar an gCreat, trí na príomhchéimeanna de thionscadal REC a leagan amach agus trí na riachtanais maoinithe táscacha a sholáthar.²³

Gá láidir

Ós rud é go bhfuil 4.9% de dhaonra na hÉireann fós buailte ag bochtaineacht fuinnimh, is cosúil go bhfuil féinghinréadach agus fuinneamh pobail thar a bheith tarraingteach agus praiticiúil.

Tacaíocht an Rialtais agus na nÚdarás Áitiúil

Éilíonn tionscnaimh ar nós an RESS go mbeadh tionscadail phobail faoi úinéireacht 100% ag pobail fuinnimh in-athnuaite, agus a gcuid brabús á n-athinfheistiú go háitiúil. Cé go bhfuil líon na bPobal Fuinnimh Áitiúla (LECanna) thar a bheith íseal sa tír, tá borradh ag teacht faoi Phobail Fuinnimh Inbhuanaithe agus leis an tacaíocht bhreise a thairgeann an rialtas náisiúnta, réiteoidh an creat láidir seo an bealach chun níos mó LECanna a chruthú. Meastar go dtacaíonn údaráis áitiúla/bardais le tionscadail fuinnimh áitiúla trí thalamh agus spásanna poiblí a chur ar fáil chun na tionscadail a bhunú.²⁴

Gníomhaíochtaí Breise

Chun go bhforbróidh pobail fuinnimh in Éirinn, tá tuilleadh oibre ag teastáil sna réimsí seo a leanas:

- **Feabhas a chur ar Chreatanna Rialachais agus Beartais:** Dá bhforbrófaí creataí níos soiléire agus níos comhsheasmhaí, agus dá dtacófaí le samhlacha éagsúla úinéireachta, spreagfaí RECanna chun fás.
- **Feasacht agus Rannpháirtíocht:** Trí ghníomhaíochtaí EC a chomhroinnt trí fhóiraim agus líonraí ar líne, cothófar foghlaim ó chomhionanna agus rannpháirtíocht níos leithne an phobail.

---

²³ Good practice guide for local renewable energy communities in Ireland – [Link](#)

²⁴ Energy Communities – [Link](#)

Reachtaíocht ábhartha in Éirinn

Reachtaíocht a bhaineann le hathchóiriú

Tugann an tábla seo a leanas achoimre ar an bpríomh-reachtaíocht agus na príomhbheartais a bhaineann le hathchóiriú faoi stiúir na saoránach agus le fuinneamh pobail, mar aon lena n-ainmneacha oifigiúla agus nótaí gairide:

Reachtaíocht / Polasaí / Scéim Tacaíochta	Bliain	Achoimre agus ábharthacht
Rialacháin Tógála – Foirgnimh Beagnach Nialas Fuinnimh	2019 (leasaithe in 2022)	In 2019, d'uasdátáil Éirealtar Cuid L de na Rialacháin Tógála (trí <i>S.I. Uimh. 183 de 2019</i>) chun caighdeán Foirgneamh Fuinnimh Beagnach Nialais a éileamh do thógálacha nua agus d'athchóirithe móra. Mar thoradh air sin, ní mór go mbeadh feidhmíocht ard fuinnimh ag beagnach gach teach nua (BER A2 le caidél teasa de ghnáth), rud a chuireann deireadh de réir a chéile le sileálacha nua ola/gáis.
Plean Náisiúnta Fuinnimh & Aeráide 2021-2030 (NECP na hÉireann)	2020 (nuashonraithe in 2023)	Plean comhtháite an AE don Éirinn a chlúdaíonn gach polasaí fuinnimh. Leagann an NECP (agus a thogra leasaithe ó 2023) amach spriocanna don in-athnuaithe agus don éifeachtúlacht (e.g. sciar 34.1% d'fhuinneamh in-athnuaithe, 500,000 teach athchóirithe faoi 2030) agus iarrtar go sonrach ann ar phobail Fuinnimh Inbhuanaithe a mhéadú go 1,500 agus ar 10% de leictreachas in-athnuaithe a bheith faoi úinéireacht an phobail a bhaint amach faoi 2030. Feidhmíonn sé mar thagairt straitéiseach maidir le maoiniú agus reachtaíocht.
Scéim Tacaíochta don Leictreachas In-athnuaithe (RESS)	2020 – leanúnach	Is é RESS an phríomhchreat polasaí chun tacú le leictreachas in-athnuaithe ar scála an ghréasáin in Éirinn. Feidhmíonn sé trí thairiscintí iomaíocha (e.g. RESS 1, 2, 3, 4 agus anois RESS 5) le meicníochtaí conartha don difríocht (CfD). Cuimsíonn RESS catagóir tosaíochta pobail (acmhainn curtha in áirithe do thionscadail atá faoi úinéireacht pobail 100%) agus ordaítear Ciste Tairbhe Pobail (íosmhéid €2/MWh) do na gineadóirí uile a fhaigheann tacaíocht. Le déanaí, fuair RESS 5 thart ar 1.08 GW ina dhíolachán poiblí is déanaí, agus béim leanúnach á leagan ar an bhfuinneamh gréine.
An tAcht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú) 2021	2021	Dlí aeráide suntasach a leagann síos spriocanna ceangailteacha ó thaobh an dlí (nialas glan faoi 2050, -51% Gáis Cheaptha Teasa faoi 2030). Bunaítear buiséid charbóin leis agus éilítear Pleananna Gníomhaíochta

		Aeráide bliantúla. Tacaíonn an tAcht seo le gach iarracht athchóirithe agus aistrithe fuinnimh, lena n-áirítear sainorduithe chun dul i ngleic le bochtaineacht fuinnimh agus le hathléimneacht an phobail.
Plean Náisiúnta Athchóirithe	2021 - leanúnach	Is doiciméad straitéise rialtais é an Plean Náisiúnta Athchóirithe (PNA) a thugann mionsonraí ar an gcaoi a gcuirfear athchóiriú ar 500,000 teach. Níl Acht dá chuid féin aige ach faigheann sé tacaíocht ó mhaoiniú sa Phlean Forbartha Náisiúnta 2021-2030 (a leithdháilfidh thart ar €8 billiún ar chlár athchóirithe). Ba é an NRP ba chúis le cruthú na <i>Seirbhíse Aon-Stop</i> agus na scéimeanna deontais chomhdhlúite. Leagtar béim ann ar chur chuige 'fabraic ar dtús' (insliú agus aerdhíonacht sula ndéantar téamh), ar an gcóras ' ' ar shíneadh na slabhraí soláthair, agus ar an ngá atá le díriú ar bhochtaineacht fuinnimh. Tuairiscíonn SEAI ar an dul chun cinn a dhéantar ar an NRP gach ráithe.
Rialachán an Aontais Eorpaigh (Fuinneamh In-athnuaite) 2022 (I.R. Uimh. 76 de 2022)	2022	D'aistrigh sé príomhrialacha Threoir an AE um Fuinneamh In-athnuaite isteach i ndlí na hÉireann. Go háirithe, cuireann sé d'oibleagáid ar sholáthraithe leictreachais taraif iontáite (Garaí Easpórtála Glan) a thairiscint le haghaidh cumhachta breise ó mhicrea-ghineadóirí. Ó 2022, tá íocaíocht ráthaithe do theaghlaigh agus do ghrúpaí pobail a bhfuil painéil ghréine PV nó fuinneamh in-athnuaite eile acu as an leictreachas breise a easpórtáiltear chuig an eangach, rud a chuireann cumhacht faoi deara do shaoránaigh mar tháirgeoirí fuinnimh. <i>(Déanta 15 Feabhra 2022; cumhachtaítear leis an dlí micrea-ghiniúint agus pobail fuinnimh in-athnuaite.)</i>
Rialachán 2022 um Pleanáil agus Forbairt (Forbairt Faoiseamhach) (Uimh. 3)	2022	Rialacha pleanála nuashonraithe chun éascaíocht a dhéanamh ar shuiteáil fuinnimh in-athnuaite ar bheagscála. Leis na rialacháin seo (agus na <i>Rialacháin ghaolmhara um Chríos Cosanta Gréine 2022</i>), tá an chuid is mó de phainéil ghréine dín díolmhaithe ó cheangal cead pleanála. Baineadh na teorainneacha méide a bhí ann roimhe seo, rud a cheadaíonn cumhdach painéal gréine gan teorainn ar dhíonta tithe ar fud na tíre (le teorainneacha beaga amháin in aice le haerfoirt). <i>(I bhfeidhm ón Deireadh Fómhair 2022; laghdaíonn sé an ró-riarachán d'úinéirí tí agus do scoileanna chun painéil ghréine PV a shuiteáil, ag baint</i>

		<i>dlús le tionscadail in-athnuaite faoi stiúir na saoránach.)</i>
<u>Rialachán an Aontais Eorpaigh (Scéim Oibleagáide Éifeachtúlachta Fuinnimh) 2022 (L.R. Uimh. 522 de 2022)</u>	2022	Cuireadh céim nua de Scéim Oibleagáide Éifeachtúlachta Fuinnimh (EEOS) na hÉireann i bhfeidhm ó 2023. Leis an dlí seo, cuirtear spriocanna ceangailteacha ar sholáthraithe fuinnimh ("páirtithe oibleagáidithe") chun coigilteas fuinnimh a bhaint amach trí thacaíocht a thabhairt do thomhaltóirí chun tithe agus gnólachtaí a uasghrádú. Caithfidh sciar de na coigilteas teacht ó theaghlaigh leochaileacha, rud a chiallaíonn go maoiníonn soláthraithe athchóirithe saor in aisce nó le fóirdheontas dóibh siúd atá i mbochtaineacht fuinnimh. <i>(Rinneadh in 2022; ordaítear leis do mhórfhearastalaí maoiniú a dhéanamh ar athchóirithe tí do shaoránaigh, rud a chuirfidh 36,424 GWh de choigilteas fuinnimh ar fáil, de réir meastacháin, faoi 2030).</i>
<u>Creath Chumbacht an Phobail (Pobail Fuinnimh In-athnuaite) (2022)</u>	2022	Mar thoradh ar bhearta reachtacha a rinneadh le déanaí faoin Treoir um Fhuinneamh In-athnuaite, cruthaíodh creat cumasúcháin do Phobail Fuinnimh In-athnuaite (PFIanna) agus do Phobail Fuinnimh na Saoránach (PFSanna). Thug rialacháin in 2022 údarás don rialtóir fuinnimh (CRU) rialacha a leagan síos ar mhaithe le tionscadail in-athnuaite atá faoi úinéireacht an phobail. Sainmhíníonn an creat seo pobail fuinnimh sa dlí agus, mar shampla, ceanglaítear leis go mbeadh bail de Phobail Fuinnimh In-athnuaite (PFI) a bhfuil "rialú éifeachtach" acu ar thionscadal lonnaithe go háitiúil. <i>(Bunaíodh 2022; leagann sé coincheap an fhuinnimh faoi úinéireacht an phobail síos i ndlí na hÉireann, ag tacú le grúpaí saoránach giniúint in-athnuaite áitiúil a fhorbairt.)</i>
<u>Scéim Tacaíochta do Leictreachas In-athnuaite ar Scála Beag (SRESS)</u>	2023 Leanúnach	- Comhlánaíonn sé an RESS trí thacú le tionscadail idir 50 kW agus 6 MW, ag líonadh na bearna idir micrighinnéireacht agus tionscadail ar scála fónais. Cuireann Céim 1 deontais onnmhairiúcháin agus taraifí ar fáil do shuiteálacha 50 kW–1 MW; Cuireann Céim 2 (seolta in 2024) taraifí onnmhairiúcháin sheasta 15 bliana isteach do thionscadail phobail, FBManna, agus feirmeacha suas le 6 MW. Caithfidh tionscadail phobail a bheith faoi úinéireacht 100% ag Pobail Fuinnimh In-athnuaite, agus brabúis á n-athinfheistiú go háitiúil. Soláthraíonn SRESS bealach níos simplí, nach mbaineann le ceant, do ghrúpaí saoránach agus do FBManna chun tionscadail

		gréine agus gaoithe beige a fhorbairt, ag cur le rannpháirtíocht níos leithne i dtiontú in-athnuaite na hÉireann.
Plean Gníomhaíochta Aeráide (PGA) (nuashonruithe bliantúla)	2025	Is sraith leanúnach de phleananna rialtais é an Plean Gníomhaíochta Aeráide (CAP) faoin Acht Aeráide 2021 a leagann amach conas a bhainfidh an tIarracht a spriocanna aeráide agus fuinnimh amach. Le CAP 2021, leagadh síos an sprioc 500,000 athchóiriú tí (BER B2+) a bhaint amach faoi 2030 agus líon líonra na bPobal Inbhuanaithe Fuinnimh a mhéadú go 1,500 faoi 2030. Neartaíonn CAP 2025 na gealltanais seo trí ioncam ó cháin charbóin a leithdháileadh ar athchóiriú do theaghlaigh ar ioncam íseal, trí líonra na bPobal Inbhuanaithe Fuinnimh a leathnú go 1,500 faoi 2030, agus trí bhearta ar nós scéim iasachtaí athchóirithe a thabhairt isteach. Múnlaíonn gníomhartha CAP rialáil náisiúnta agus maoiniú do phobail athchóirithe agus fuinnimh faoi stiúir na saoránach go díreach.

Tacaíocht na saoránach, obair dheonach poiblí & rannpháirtíocht comharsanachta agus scéimeanna tacaíochta ábhartha

Braitheann tionscadail athchóirithe faoi stiúir an phobail in Éirinn go mór ar rannpháirtíocht comharsanachta agus ar iarrachtaí oibríthe deonacha. Cuireadh tús le go leor tionscnamh rathúil ón talamh aníos: cónaitheoirí áitiúla ag teacht le chéile chun a dtithe agus a dtimpeallacht a fheabhsú. Tá cleachtais neamhfhoirmiúla agus tacaíochtaí foirmiúla atá ag teacht chun cinn araon ann a spreagann an cur chuige comhoibríoch seo:

Comhairliúchán poiblí agus comhthoilíú

Éilíonn aon athchóiriú, go háirithe tionscadail ar scála an phobail (cosúil le haonú na mballaí seachtracha ar shraith tithe, nó painéil ghréine a shuiteáil ar fhoirgnimh chomhroinnte), comhaontú na gcomharsan. Is féidir le rannpháirtíocht luath na gcomharsan cur i gcoinne agóidí níos déanaí. I gcásanna áirithe, teastaíonn toiliú foirmiúil – e.g. ní mór d'úinéirí i bhfoirgneamh il-aonad aontú le feabhsuithe ar limistéir chomhroinnte, nó d'fhéadfadh sé go mbeadh ar úinéirí comharsanacha toiliú má shíneann aonú amach go teorainn chomhroinnte. Cuireann tionscadail fuinnimh pobail na hÉireann an-bhéim ar chruinnithe agus ar shuirbhéanna pobail a reáchtáil roimh ré. Go deimhin, chun go mbeadh pobal incháilithe do dheontais áirithe ó SEAI nó do thacaíocht RESS, caithfidh siad a léiriú go bhfuil comhairliúchán poiblí déanta acu agus go bhfuil tacaíocht áitiúil acu. Is minic a bhíonn sé seo i bhfoirm cruinnithe poiblí agus ceardlann ina míníonn oibríthe deonacha na buntáistí agus ina dtugann siad aghaidh ar inní.

Foirne Oibríthe Deonacha

I líonra SEC na hÉireann, is minic a bhunaíonn pobail coiste deonach nó foireann fuinnimh. Is seaimpíní áitiúla iad seo a ardaíonn feasacht, a eagraíonn imeachtaí (cosúil le hoícheanta faisnéise fuinnimh nó aontaí fuinnimh baile), agus a chomhordaíonn tionscadail. Mar shampla, thosaigh Comhar Creidmheasa Pobail Fuinnimh Thiobraid Árann le grúpaí pobail deonacha i gceithre

sráidbhaile ag teacht le chéile chun tithe a athchóiriú. I ngach sráidbhaile, bhí oibrithe deonacha áitiúla ann a d'earcaigh úinéirí tí, a rinne idirchaidreamh le conraitheoirí, agus a rinne maoirseacht ar pháipéarachas na ndeontas. De ghnáth, ní bhíonn na hoibrithe deonacha seo ag déanamh an obair athchóirithe fhisiciúil, ach tá a ról san amharc amuigh iontaofa ríthábhachtach. Is i bhfad níos dóichí go nglacfaidh comharsana páirt nuair a iarrann duine a bhfuil aithne acu air orthu, agus nuair a fheiceann siad roinnt tithe ina gceantar féin feabhsaithe cheana féin. Spreagann SEAI an rannpháirtíocht comhghleacaigh seo; molann [Lámhleabhar SEC](https://www.seai.ie/sites/default/files/2025-05/SEAI-SEC-Handbook-2025.pdf) [HYPERLINK "https://www.seai.ie/sites/default/files/2025-05/SEAI-SEC-Handbook-2025.pdf"](https://www.seai.ie/sites/default/files/2025-05/SEAI-SEC-Handbook-2025.pdf) \h fiú amháin teagmháil a dhéanamh trí líonraí sóisialta atá ann cheana (clubanna spóirt, grúpaí paróiste, srl.) chun cónaitheoirí spreagtha a aimsiú agus oibrithe deonacha a iarraidh chun tionscadail fuinnimh a chur chun cinn. Is minic gur ranníocaíocht fhollasach ach dofheicthe í iarracht na n-oibrithe deonacha (ó uaireanta a chaitear ag bualadh ar dhoirse le bileoga, go dtí ollcheannach ábhar a eagrú, nó fiú scileanna gairmiúla a bhronnadh). Cé gur féidir le hoibrithe deonacha ceannaireacht agus eagrúchán a dhéanamh, is gnách go gcaithfear na hoibreacha athchóirithe iarbhír (tógáil) a dhéanamh ag gairmithe deimhnithe chun caighdeán cháilíochta agus sábháilteachta a chomhlíonadh. Éilíonn rialacháin foirgníochta na hÉireann agus rialacha deontais SEAI go n-úsáidfear conraitheoirí cláraithe le haghaidh beart a fhaigheann maoiniú deontais (e.g. ní féidir ach le suiteálaí atá cláraithe le SEAI deontas caidéal teasa a fháil). Ciallaíonn sé seo go bhfuil teorainn le hobair dheonach dea-rún – mar shampla, ní féidir le pobal caidéal teasa a shuiteáil iad féin mura teicneoir cáilithe é an duine.

Scéimeanna athchóirithe comharsanachta

- Tá cur chun cinn ag an rialtas samhlacha ina gcomhoibríonn comharsana ar athchóiriú, mar a leagtar amach i gClár an Rialtais 2025.²⁵ Trí éileamh a chomhthiomsú (e.g. comhaontú ó shráid iomlán a dtuáin a insliú nó caidéal teasa a shuiteáil ag an am céanna), is féidir le pobail lascaí mórdhíola a bhaint amach agus an t-ualach lóistíochta a roinnt. Cinntíonn na cúlghairis "bloc" nó "limistéar-bhunaithe" seo freisin go dtéann na buntáistí (cosúil le tithe níos teo agus cuma níos fearr) chun tairbhe don phobal ar fad, rud a d'fhéadfadh rannpháirtíocht níos leithne a spreagadh. Sampla amháin is ea [Píolótas Athchóirithe na Midlands](#), áit ar uasghrádaíodh eastát iomlán de thithíocht shóisialta agus tugadh cuireadh do thithe príobháideacha in aice láimhe páirt a ghlacadh ar chostas fóirdheonaithe, rud a chruthaigh braistint gníomhaíochta comhchoiteanna. Amach anseo, táthar ag súil go n-éireoidh a leithéid de chur chuige grúpa níos coitianta (a éascaíonn údaráis áitiúla nó gníomhaireachtaí fuinnimh uaireanta). Ceadaíonn clár [Deontais Fuinnimh an Phobail](#) iarratais ghrúpa cheana féin, ionas gur féidir le grúpa pobail iarratas a dhéanamh thar ceann tithe iomadúla, rud a éilíonn comhordú comharsana go bunúsach.

---

²⁵ Halfway to 2030: What the new government means for retrofitting – Energy Ireland – [Link](#)

Cohairlí maoinithe agus scéimeanna in Éirinn

Tá sraith chuimsitheach de scéimeanna maoinithe ag an Ísiltír chun tacú le hathchóirithe fuinnimh do theaghlaigh agus do phobail, le haire ar leith do ghrúpaí leochaileacha. Is é an SEAI a riarann na scéimeanna seo den chuid is mó (le maoiniú rialtais ó chánachas ginearálta agus ó ioncam an chánach charbóin, a chomhlánaítear go minic le cistí ón AE). Is léarscáiliú de na príomhchomhlachtaí maoinithe agus scéimeanna é an tábla thíos:

Scéim	Comhlacht riaracháin	Príomhghnéithe
Deontais Fuinnimh Baile SEAI (Tithe Níos Fearr Fuinnimh & PV Gréine)	SEAI	Deontais aonair d'úinéirí tí a chlúdaíonn insliú (áiléar, cónra, balla seachtrach), uasghráduithe téimh (caidéil teasa suas le €6,500, rialuithe téimh ~€700), agus PV gréine (suas le €2,400). De ghnáth, clúdaíonn sé ~30% de na costais. Ar fáil do gach úinéir tí. Fuair breis agus 17,000 teach deontais in 2022 agus suiteáladh 22,000 córas PV. An phríomhdreasacht uilíoch do chúlghairíodh tí.
Scéim Náisiúnta Uasghrádaithe Fuinnimh Baile (Seirbhís Ilfhreastail)	SEAI	Seoladh in 2022 é le haghaidh athchóirithe domhaine ar an teach ar fad trí Sheomraí Ródaí aon stad atá creidiúnaithe ag an SEAI. Soláthraíonn sé 35–50% de na costais chun BER B2+ a bhaint amach in aon tionscadal amháin. Deontais tipiciúla €10–25k+. Simplíonn sé an próiseas trí bhainistíocht ó thús go deireadh. Le tacaíocht ó scéim iasachtaí uasghrádaithe fuinnimh tí (iasachtaí ísealúisce suas le €75,000 le APR 3.5–4.5%). Lárnach chun an sprioc 500k athchóiriú a bhaint amach.
Scéim Tithe Níos Teo le Fuinneamh Níos Fearr	SEAI / An Roinn Timpeallachta, Acmhainní agus Cumarsáide	Athchóirithe saor in aisce do theaghlaigh i mbaol bochtaineachta fuinnimh (áiléar, insliú ballaí, téamh, fuinneoga). Breis agus 150,000 teach athchóirithe ó 2000 i leith. Leathnaíodh é in 2022 chun obair níos doimhne a chuimsiú. ~6,200 teach athchóirithe in 2022; ~6,300 dírithe ar 2024. Maoinithe go hiomlán le deontas, agus é á mhaoiniú trí ioncam ó cháin charbóin.
Deontas Fuinnimh Pobail	SEAI	Tacaíonn sé le tionscadail faoi stiúir an phobail a chuimsíonn tithe, foirgnimh phobail, agus FBManna. Deontais: suas le 50% d'áiseanna pobail, 35% do thithe (níos airde do dhaoine leochaileacha), ~30% do ghnólachtaí. Tionscadail €50k–€1m. Ó 2012 i leith, maoiníodh breis agus 400 pobal. Spreagann sé athchóiriú comhchoiteann saoránach agus comhoibriú áitiúil.

<p><u>Deontas Athchóirithe do Mhaoin Fholamh</u></p>	<p>An Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus na hOidhreachta</p>	<p>Soláthraíonn sé suas le €50,000 chun tithe folmha a athchóiriú, €70,000 do mhaoine tréigthe, agus suas le €84,000 d'oiléáin amach ón gcósta. Tá uasghráduithe fuinnimh incháilithe. Na mílte iarratas faoin mbliain 2024. Spreagann sé athghabháil tithe fholmha agus ag an am céanna caighdeán fuinnimh a fheabhsú.</p>
<p><u>Scéim Oibleagáide Éifeachtúlachta Fuinnimh (EEOS)</u></p>	<p>An Roinn Timpeallachta, Aeráide agus Cumarsáide / SEAI</p>	<p>Cuireann sé d'oibleagáid ar sholáthraithe fuinnimh uasghráduithe éifeachtúlachta a mhaoiniú do chustaiméirí. Tá sprioc scaire socraithe ann do theaghlaigh atá i mbochtaineacht fuinnimh. Tacaíonn sé le hoibreacha saor in aisce nó ar lascaine (insliú, soilsíú, téamh). Spreagann sé coigilteas fuinnimh trí chomhpháirtíochtaí maoinithe faoi stiúir soláthraithe.</p>
<p><u>Ciste an Aistrithe Chirt</u></p>	<p>An Roinn an Chomhshaoil, na hAeráide agus na Cumarsáide</p>	<p>Ciste tiomnaithe do réigiún níos leithne na Midí in Éirinn a bhí ag brath go stairiúil ar ghiniúint le baint. Tá comhchistiú suas le €169 milliún ar fáil do 2021–2027, chun tacú le tionscadail amhail athchóiriú bogaigh mhóna, suiteálacha fuinnimh in-athnuaite, scéimeanna fuinnimh pobail, agus éagsúlú an gheilleagair áitiúil. Díríonn an ciste go sonrath ar an aistriú fuinnimh, ar chruthú post, agus ar fheabhsuithe bonneagair faoi stiúir saoránach/pobail i gceantair atá leochaileach i leith an aistrithe ghlais.</p>
<p><u>Ciste Athnuachana agus Forbartha Tuaithe (RRDF)</u></p>	<p>An Roinn Athfhorbartha Tuaithe agus Pobail</p>	<p>Maoineálann sé mórthionscadail chaipitil chun bailte agus sráidbhailte tuaithe a athbheochan. Áirítear ann maoiniú le haghaidh athchóiriú foirgneamh pobail, feabhsuithe ar an réimse poiblí, agus tionscadail fuinnimh in-athnuaite. Tá sé mar aidhm aige cónaitheoirí agus gnólachtaí a mhealladh ar ais chuig lárionaid thuaithe agus ag an am céanna feidhmíocht foirgneamh a fheabhsú.</p>
<p><u>Clár LEADER</u></p>	<p>An Roinn Forbartha Tuaithe agus Pobail / Grúpaí Gníomhaíochta Áitiúla</p>	<p>Clár forbartha áitiúil atá comhmaoinithe ag an AE. Soláthraíonn sé deontais bheaga le haghaidh iniúchtaí fuinnimh pobail, athchóirithe píolótacha, agus suiteálacha in-athnuaite i gceantair thuaithe. Spreagann sé comhpháirtíochtaí áitiúla agus nuálaíocht in tionscnaimh fuinnimh faoi stiúir na saoránach.</p>
<p><u>Cumann Forbartha na gCumann Creidmheasa</u></p>	<p>Caidreamh Forbartha Chomhair Chreidmheasa</p>	<p>Cuireann sé iasachtaí ar úis íseal ar fáil le haghaidh athchóiriú tí, go minic i gcomhar le deontais SEAI. Soláthraíonn sé cúrsaí airgeadais agus bainistíochta conraitheoirí</p>

		simplithe trí chomhair chreidmheasa. Leathnaíonn sé rochtain ar airgeadas athchóirithe do bhaill, go háirithe i gceantair thuaithe agus i gceantair ar ioncam íseal.
--	--	--

Uirlisí Úsáideacha

- [Léarscáil Gréine SEAI](#): Léarscáil idirghníomhach ar líne de chuid Údarás Fuinnimh Inbhuanaithe na hÉireann (SEAI) a thaispeánann sraitheanna radaíochta gréine (Radaíocht Dhomhanda Chothrománach, Radaíocht Dhíreach Normálta, Poitéinseal Cumhachta PV, srl.) agus suíomhanna na bhfeirmeacha gréine atá ann faoi láthair agus atá beartaithe in Éirinn. Tá sí úsáideach d'úinéirí tí, do ghrúpaí pobail agus do chomhairleoirí atá ag measúnú poitéinseal dín nó suímh do PV.
- [Uirlis Bóthairchláir RenovationHub](#): Forbartha ag Comhairle na hÉireann um Fhoirgnimh Ghlasa, treoraíonn an uirlis seo úinéirí tí tríd an aistear uasghrádaithe fuinnimh: seiceáil riocht do thí, sainaithe roghanna uasghrádaithe, agus cruthaigh bóthairchlár céimnithe don athchóiriú.
- [Ríomhaire leictreachais gréine](#): Uirlis mheasta ar líne a d'fhorbair Cumann Fuinnimh Ghréine na hÉireann agus AirPV a ligeann do thiarnaí tí agus do ghnólachtaí cód poist, méid an chórais, saintréithe an dín agus úsáid leictreachais a chur isteach; léiríonn an toradh coigilteas bliantúil measta, amanna aisíoca agus laghduithe astaíochtaí do PV gréine (suas le ~6 kW).
- [Uirlis pas cónaithe athchóirithe foirgnimh](#): D'fhorbair an tionscadal iBROAD, a fuair urraíocht ón AE, uirlisí le haghaidh pleanáil athchóirithe chéimnithe fadtéarmach ar fhoirgnimh aonair (féachaint 5-30 bliain). In Éirinn, tá ardáin mar seo ag tosú ar thacú le húinéirí tí loga leabhar agus treochlár athchóirithe a chruthú, agus feidhmíocht fuinnimh agus céimeanna idirghabhála a rianú.
- [Áis Bhóthairchláir OneClickRENO](#): Forbartha ag IHER Energy Services in Éirinn mar chuid den tionscadal níos leithne OneClickRENO, cabhraíonn an uirlis seo le bóthairchláir athchóirithe shaincheaptha a ghiniúint (bunaithe ar shonraí foirgnimh agus BER) agus tacaíonn sí le pleanáil dhomhain athchóirithe faoi stiúir an tsaoránaigh.
- [Lámhleabhar SEC](#): Cruthaithe ag an SEAI chun treoir a thabhairt do phobail inbhuanaithe fuinnimh na hÉireann tríd an aistear 'Foghlaim-Pleanáil-Déan', ag tairiscint comhairle maidir le dea-chleachtas, acmhainní, agus céimeanna praiticiúla chun cabhrú le pobail gníomhaíochtaí inbhuanaithe fuinnimh fadtéarmacha a eagrú, a phleanáil agus a chur i gcrích.